

Propozycje aktywności do pracy z książką „Miejsce dla cieni” Lidii Branković | Wydawnictwo Kropka | 2025

Z picturbookiem Miejsce dla cieni możemy pracować z dziećmi i młodzieżą w różnym wieku. Ta książka to metaforyczne podejście do tych części nas, tych emocji w nas, które często spychane są właśnie do „krainy cieni”, w której się o nich nie mówi, w której się ich nie czuje, o której istnieniu najchętniej chce się zapomnieć. Ta książka pokazuje, że o tej krainie nie powinno się zapominać, bo w niej znajdują się ważne części nas samych, ważne i potrzebne. Dodatkowo, dzięki tej książce można zrozumieć, w jaki sposób ją dostrzec i dotrzeć do niej, a następnie oswoić nasze „cienie”.

Czytanie, rozmowy i refleksje możemy połączyć z aktywnościami twórczymi wprowadzając elementy arteterapii oraz modelu STEAM. W ten sposób książka może być wykorzystywana nie tylko na zajęciach w bibliotekach i domach kultury, ale także na świetlicach szkolnych, godzinach wychowawczych, zajęciach rozwijających kreatywność, zajęciach artystycznych i technicznych a także na języku polskim.

Propozycje działań zanim zaczniemy czytać książkę.

- Na początku, zanim zaczniemy wspólnie czytać książkę warto zająć jej tytułem. Podajemy naszym słuchaczom i czytelnikom tytuł książki „Miejsce dla cieni” i prosimy, aby narysowali ich interpretację tego tytułu, czyli miejsce dla cieni. Po pracy możemy zrobić na podłodze lub na stolikach wystawę wszystkich prac i przyglądać się im najpierw w takim ujęciu ogólnym, a potem przejść do indywidualnych opowieści tych osób, które zechcą podzielić się z nami swoją interpretacją.

*** ważne, aby dopytać o kolorystykę, o cechy charakterystyczne, o mieszkańców, o emocje, o to, co dzieje się w tym miejscu

Przykładowe pytania:

- Jakiego koloru ma Twoje miejsce dla cieni? Dlaczego?
- Czym jest Twoje miejsce dla cieni? Dlaczego?

- Kim są ciebie w tym miejscu? Czy coś robią?
- Z jakimi emocjami/ uczuciami kojarzy Ci się to miejsce?
- Jakie są charakterystyczne cechy miejsca dla cieni, które narysowałeś/ narysowałaś?

Na tym etapie pozwalamy na swobodne wypowiedzi, dopytujemy, doprecyzujemy i słuchamy. Warto zapisywać charakterystyczne skojarzenia i emocje na osobnej kartce. Do tych prac wrócimy po przeczytaniu i omówieniu książki.

Alternatywa dla tej aktywności:

Zbuduj własną wersję – wyobrażenie – miejsca dla cieni.

Tutaj możemy zaproponować, aby uczestnicy pracowali w grupach 3-4 osobowych. Ich zadaniem jest zbudowaniem własnej wersji tego miejsca na bazie wspólnych wyobrażeń i interpretacji.

Następnie robimy galerię i każda grupa prezentuje swoją budowlę/ swój model. Możemy dopytywać o szczegóły, ale bez narzucania własnej interpretacji.

Wszystkie modele zostawiamy, ponieważ przydadzą się do działania po przeczytaniu książki.

- Jako wprowadzenie do tematu książki, a co za tym idzie tytułu proponuję zagadkę. Każda osoba lub para otrzymuje od nas jedną zagadkę, której rozwiązaniem jest to samo hasło: CIEŃ. Po odgadnięciu zagadek zapisujemy słowo CIEŃ na tablicy i prosimy grupę o podanie skojarzeń z tym słowem. To pozwoli nam odnieść się potem do metaforycznego podejścia do cieni w książeczce.

Poniżej 13 zagadek, ale można z pomocą sztucznej inteligencji wygenerować zagadki w podobnym stylu dopasowane do wieku odbiorców, aby mieć więcej różnych wersji.

- 1 Zawsze przy tobie, choć go nie widzisz w ciemności. Kiedy słońce świeci, to on się pojawi. Czasem długi, czasem krótki – zmienia się w dzień i w nocy.
- 2 Nie ma ciała, a kształt ma. Nie mówi, a zawsze cię naśladuje. Gdy światło gaśnie, znika bez śladu.

- 3 Nie ma nóg, a podąża za tobą. Nie ma rąk, a potrafi się poruszać. Jest większy rano i wieczorem, a w południe maleńki.
- 4 Możesz w nim odpocząć w upalne lato, choć nie ma liści ani gałęzi.
- 5 Kiedy świeci słońce, zawsze idzie ze mną. Gdy się schowam w ciemność, on znika na pewno.
- 6 Latem go szukasz pod drzewem. Czasem się boisz, gdy go widzisz na ścianie.
- 7 Nie ma głowy, a myśli jak ty. Nie ma nóg, a chodzi z tobą.
- 8 Gdy stoisz pod światłem – jest tuż obok ciebie. Gdy światła zabraknie – znika w jednej chwili.
- 9 Nie ma duszy, nie ma ciała, a dokładnie cię odwzorowała.
- 10 W pogodne dni ze mną się bawi, w pochmurne – znika bez słowa. Nie jestem sam, bo on zawsze obok.
- 11 Zawsze milczy, choć wszystko pokazuje. Twój ruch powtarza, lecz głosu nie używa.
- 12 Nie dotkniesz go ręką, choć obok cię stoi. Pojawia się w świetle, a w mroku się gubi.
- 13 Wchodzi z Tobą do kąpieli, ale nigdy nie jest mokry.

Propozycje działań po przeczytaniu książki.

- Po przeczytaniu warto wrócić do zapisanego hasła na tablicy i dopisać wszystkie nowe skojarzenia z hasłem CIEN, które pojawiły się po przeczytaniu książki. Dla kontrastu fajnie je zapisywać innym kolorem markera.

Następnie warto przejść do aktywności nazwanej przeze mnie „identyfikacja mojego cienia”. I tutaj warto zrealizować ten kawałek zajęć na dworze w takim miejscu, aby każda osoba mogła zobaczyć swój cień i odrysować go takim jakim chce kredą na asfalcie. Warto mieć pakiet kolorowych kred, aby każda osoba mogła rzeczywiście narysować swój cień w różnych kolorach i barwach. Zanim zaczniemy rysować warto pobawić się formą i zaprosić dzieci do aktywnej zabawy:

- ✓ Pokaż jak Twój cień skacze
- ✓ Pokaż największą/ najmniejszą wersję Twojego cienia
- ✓ Pokaż, jaki jest Twój cień, gdy czuje się szczęśliwy
- ✓ Pokaż, jaki jest Twój cień, gdy się złości/ gdy jest mu smutno
- ✓ Pokaż dziwną figurę, jaką potrafi zrobić Twój cień

Po takiej aktywności zapraszamy każdą osobę do narysowania swojego cienia w wybranej przez siebie wersji, a następnie pokolorowania go i dorysowania mu innych elementów, również emocji, jakie wyraża. Następnie prosimy, aby każda osoba nazwała swój cień i zapisała kredą obok rysunku. Dodatkową aktywnością może być wymienienie dwóch cech mojego cienia. Ważne, aby zwrócić uwagę, by przynajmniej jedna cecha cienia była cechą pozytywną.

W ten sposób stworzymy galerię naszych cieni – naszych towarzyszy, którzy zawsze z nami są.

- Po przeczytaniu wracamy także do naszych rysunków i/ lub budowli.

Pytamy grupę, o ich refleksję z wiązaną z wykonaniem ich interpretacji a tym, co usłyszeli w książce. Dopytujemy, czy chcieliby coś zmienić w swoim rysunku lub przebudować budowlę?

I teraz w zależności od tego, jakie padną odpowiedzi możemy zaprosić do dokonania zmian w rysunkach i budowlach lub do wykonania nowej pracy na bazie przeczytanej książki.

*** Interesuje nas, co się zmieniło. Jakie zmiany zostały wprowadzone. Dlaczego? Co nowego się pojawiło? Co zniknęło?

Dodatkowe propozycje twórczych działań „Ja i mój cień”

- Jeśli nie mamy możliwości pracy z cieniami na zewnątrz, możemy wykorzystać wielkoformatowe arkusze szarego papieru i mazaki.

Najpierw, w ramach aktywnej rozgrzewki, prosimy osoby, aby swoim ciałem próbowały pokazać/ przedstawić w formie figury to, co mówimy:

- ✓ jesteś królem/ królową
- ✓ jesteś groźnym zwierzęciem
- ✓ jesteś szczęśliwym człowiekiem
- ✓ wygrasz na loterii
- ✓ boisz się potwora
- ✓ idziesz po gorących kamieniach
- ✓ wchodzisz po drabinie na dach
- ✓ odpoczywasz
- ✓

Następnie łączymy grupę w pary. Każda para otrzymuje wielkoformatowy arkusz papieru i gruby czarny mazak. Zadaniem każdej osoby będzie wykonanie swojego papierowego cienia. W jakiej on będzie formie, co będzie przedstawiał i jaki będzie – to zależy od każdej osoby indywidualnie. Pary mają się wspierać w ułożeniu ciała na papierze i jak najdokładniejszym odrysowaniu.

Następnie każda osoba wykorzystując farby / pędzle tworzy artystyczną wersję swojego cienia. Nadaje jej imię/ ksywkę oraz podaje dwie cechy. (ważne, aby przynajmniej jedna była pozytywna)

Potrzebne materiały:

- wielkoformatowe arkusze papieru
- czarne markery/ mazaki
- nożyczki
- pędzle/ farby
- folia dla ochrony w czasie pracy – może być taka malarska lub bąbelkowa
- inne kreatywne materiały – sznurki, wstążki, tasiemki, pomponiki, materiały, ozdoby, bibuła
- taśma malarska – jeśli chcemy potem poprzyklejać na ścianę prace, jako wystawę lub galerię, ale można też prezentację zrobić na podłodze.

- Uszyj swój Cień

W duchu upcyclingu oraz zero waste proponuję zaprojektowanie i uszycie swojego cienia z różnych materiałów, ciuchów z drugiego obiegu. Najpierw w wersji w ciemnych barwach – jako metafora tego, co niewidoczne. A potem w ramach oswajania, akceptacji i odkrywania siebie przerabiamy dodając kolorowe elementy: guziki, wstążki, tasiemki, sznurówki, różne powycinane aplikacje.

Potrzebne materiały:

- niepotrzebne skrawki materiałów
- nieużywane lub zużyte ciuchy – kurtki, spodnie, bluzy
- kolorowe guziki, wstążki, tasiemki, sznurówki
- nożyczki
- igły i nici

Podsumowanie:

Osoba prowadząca zajęcia podsumowuje wszystkie działania i zaprasza osoby uczestniczące do refleksji na temat zajęć. Można poprosić także o dokończenie zdań oczywiście w kontekście cyklu zajęć z książką „Miejsce dla cienia”:

Wiem

Myślę

Zastanawiam się

Wskazówka: Zaproponowane przeze mnie aktywności można zrealizować w formie jednych dłuższych warsztatów lub cyklu podzielonego na krótsze zajęcia.

MartaFlorkiewicz-Borkowska, Pani FloBo